

ЦИЈЕНА:

За Црну Гору на годину 8 круна, на по године 4 круне.
За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 круна по године 6 круна.

За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.

Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.

Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље поштомском упутицом, само и непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручије, у Вељу Рамадановићу, К. Ц. агенту у Котор.

Дописи се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара.

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: Филип Јерговић.

АДРЕСА

КОЈОМ ЈЕ

ЦРНОГОРСКА НАРОДНА СКУПШТИНА

ОДГОВОРИЛА НА

ПРИЈЕСТОНУ БЕСЈЕДУ

Његовог Краљевског Височанства

КЊАЗА ГОСПОДАРА

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО, МИЛИ ГОСПОДАРУ

Народни представници, које је Твој храбри и вјерни народ изабрао и у Народну Скупштину послао, сматрају за најпријатнију дужност, да Ти у име своје и цијелог народа у Црној Гори захвале на искреној добродошљивици ријечима:

Хвала, Господару!

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

Представништво Твог драгог народа потпуно разумије циљ давања Устава Црној Гори; оно никада не може заборавити оне значајне историјске ријечи, изговорене при отварању прве наше уставне Скупштине, када је са висине владалачког пријестолја дата свечана изјава, да је жеља Уставодавчева *загарантовати грађанске слободе оличене у начелима истинске демократије*. — Народ, који нас је овамо послао, свјестан је важности дара, који му је у том циљу дат те ми, његови представници и ову прилику не можемо пропустити, да се у име његово дубоком благодарношћу не одужимо великом Дародавцу!

Народно Представништво свјесно свога позива потпуно се слаже с Вашим Краљевским Височанством, да се давањем Устава није ишло на то, да се народна снага цијела, да лични интереси буду повод за нашу диобу у противничке таборе, већ да се њиме и писмено загарантује оно, што је већ постојало — давање народног мишљења у општим народним пословима — да се Уставом у духу времена и развоја нашег државног и друштвеног живота постепено то унапређава и усавршава.

Црногорски народни посланици, прожети корисношћу здраве уставности, остају строго при томе, да ваља свачију ријеч чути, свачије искрено, некористољубиво мишљење о државнијем и народнијем пословима поштовати, а руководити се при одлучивању онијем, што је за народне и државне интересе најкорисније. Тако ће истинскијем уставнијем радом на управу земаљску долазити понајбољи синови народни, који ће својим умнијем и моралнијем особинама бити јака гаранција, да су кадри понижети тешко бреме државне управе.

Народно Представништво одупријеће се сваком раду, који би ишао противу праве уставности тијем поузданије, што је Ваше Краљевско Височанство већ толико пута нагласило, да је сврха давања Устава била баш она, како је разумио цијелокупни народ у Црној Гори, који жели и хоће, да се дар Вашег Краљевског Височанства употреби само на корист народа и државе.

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

Нама, данашњим народнијем посланицима, као и цијелом Твом народу тешко је на душу падао рад, који је носио обиљежје већине прошле Народне Скупштине, гдје су најпретежнију ријеч водили они елементи, који су и по спремности и моралној вриједности морали бити у позадини. То нам је тијем теже падало, кад се тачно знаду мотиви свијех перипетија, кроз које се морало проћи још од онда како је Црној Гори Устав дарован. И ми као представници драгог Ти народа потпуно дијелимо мишљење Вашег Краљевског Височанства да се наде, које су се на рад прошле Народне Скупштине полагале, нијесу оствариле, и да је она, руковођена у већини најлошијим елементима, све даље ишла кобнијем правцем. Вјерни Ти и одани народ с правом се чудио Твом толико дугом стрпљењу, и душом је дахнуо, кад се увјерио да његов мудри Господар неће допустити да се и даље иде злијем путем, да је Он ријешен одсудно стати с најбољим елементом ове земље на бранику праве уставности, готов да заштити свете народне тековине. С тога је наш народ одлагање и доцније распуштање прошле Народне Скупштине жељно очекивао и радосно је поздравио те Твоје чиновне, на Уставу основане. Благодарност за то вјерни Ти је народ манифестовао приликом љетошњег и јесенашњег Твог путовања по земљи; а како он цијени рад онијех, који су жељели унијети у њ заблуде и обманути га, показао је на прошлијем изборима народнијех посланика. Народ Те је разумио, народ је проговорио онако, како су интереси земље захтијевали.

Народно Представништво радосно поздравља изјаву Вашег Краљ. Височанства, да је вријеме од распуштања претходне Скупштине прошло без штетнијех пошљедица, и Народно Представништво сматра за своју дужност да изјави Влади Вашег Краљевског Височанства признање на њеном опрезном држању противу покушаја наших незадовољника у познатијем крајевима наше Домовине, којим се покушајем хтјело увести безвлашће у наш народ, чему је Влада свему томе стала на пут са умјереношћу, као што је и патриотском намјером непрестано настојавала, да изведе са странпутице све залутале младе људе, који би могли бити својим позитивним радом од користи нашој отаџбини.

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

Основни закон — Устав предвиђа специјалне законе, који ваља да су израђени сагласно уставнијем наређењима. Законе за све државне гране, који би били у органској вези, народ жељно очекује, јер је то неминовна потреба земље и народа, те Народно Представништво с правом се нада, да му Књажевска Влада најпотребније од њих по могућности још у овом сазиву поднесе на претрес.

Народно Представништво мисли да је нашој држави на првом мјесту потребан нови закон о административној и судској подјели земље, а с тијем у тијесној вези стоји закон о општинама, који треба да буде постављен на принципу општинске самоуправе.

Закон о административној и судској подјели земље није могућно како треба извести све дотле, док се у нас не уреди чиновничко питање. Чиновничко питање у Црној Гори једно је од најзначајнијих питања у нашем државном и друштвеном животу. Оно је узрок нашим многијем недаћама и политичкијем трзавицама. Без спремног и исправног чиновништва не може правилно функционисати државни апарат, а тога неће бити дотле, докле се новијем законом не пропише потребна спрема и исправан рад дају право на напредовање; докле се способнијем и честитијем чиновницима чиновник не увјери да само потребна спрема и исправан рад дају право на напредовање; докле се способнијем и честитијем чиновницима законски не загарантује сталност и пристојан опстанак. Закон о чиновницима грађанског реда ваља јасно да определији дужности и права сваког државног посленика. Тад би отпали неспособни и непотребни чиновници, број би се чиновника у велико смањило, а државна би каса била у могућности да ваљане и поштене чиновнике боље награди.

Народно Представништво радосно ће поздравити исправке закона, који су већ на снази, а који нијесу у већини ништа друго него гола копија туђих закона, те не одговарају народнијем потребама. Народно Представништво најтоплије препоручује Књажевској Влади, да те исправке буду заиста учињене према резултатима стеченог искуства, а све да су у сувременом напредном духу и према стварним потребама нашега народа.

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

Народно Представништво радује се што ће се преко њега народ у Црној Гори први пут упознати с појединостима државне материјалне моћи, што ће убрзо имати прилике претрести и утврдити буџет државнијех прихода и расхода за 1908. годину.

Народно Представништво као и цио народ у Црној Гори зна, види и осјећа да су наше финансије заиста од прије неколике године постављене на здраву основицу; али при свем том држи да треба много што шта учинити да се избјегне у колико је више могућно финансирање, које се састоји у најпростијој финансијској формули: *најлати — ислати*.

Наше Министарство Финансија треба да уложи све силе како би се у нас једном дошло до сразмјерног и правичног разрезивања државних дажбина; тад ће дације и државни порези бити лакши и сношљивији. Приходи ће осјетно расти у колико држава више воље и умјешности буде уложила да се народно благостање подигне.

Народно Представништво увидјеће у колико је било цјелисходности при трошењу државног новца из извјештаја Главне Државне Контроле, Твоје установе. Господару, још из неуставног доба, установе, колико важне толико корисне, коју Народно Представништво најтоплије препоручује Влади Вашег Краљевског Височанства са жељом да се Контролина уредба што прије новијем законом изведе, како ће потпуно моћи одговорити својој корисној задаћи.

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

Од владе Вашег Краљевског Височанства тражи се да Црну Гору економски препороди. Све треба чинити како би културни напредак наше земље пошао даље, а средства да се то постигне треба црипити у држави и тражити их на страни. Економски преображај није могућно код нас, дајбуди за сад, извести без странијех капитала.

Регулисањем Бојане, исушењем Скадарског Језера или бар великих мочвара поред овога, исушењем потопљених поља, изналажењем начина за наводњавање неких наших равница особито оне у Бјелопавлићима, створила би се од Црне Горе житница, која би наше домаће потребе потпуно подмиривала и доста претијецало за извоз. Али све то ми нијесмо кадри учинити у овјем приликама без странијех капитала. Књажевска Влада не само, што не треба да зазира од њих, него треба да их својски тражи и мудро предусретне. Не учини ли се тако, наша ће имовина остати за нас мртво благо, а наши ће синови у мјесто да обрађују своја плодна поља и даље снагу трошити по туђем свијету.

Неопходна је потреба што прије привести крају рад на најпотребнијим путевима по Црној Гори, па ако се нема могућности да се они брзо доврше домаћом снагом, Народно Представништво мисли да би и за њихово довршење ваљало да Влада Вашег Краљевског Височанства потражи новчанијех средстава на страни.

Индустријска предузећа, поглавито она, која би послужила за прерађивање наших сировина жељно се очекују у Црној Гори; и у овом као и у другом послу, уз туђ капитал, који би у главном био основица, корисно би могла бити употребљена и зарада наших синова, што је шиљу са стране особито она из Америке, а која је до данас била само транзитан новац те Црној Гори уопште никакве трајне користи не доноси, и ако се за то њена снага, цијет народни у далекијем земљама сатире. На Књажевској Влади је да нађе начина како ће и превентивнијем мјерама одлазак у Америку свести на што мању мјеру.

Народно Представништво узда се да ће се сав државни аукторитет, све силе Црне Горе заложити, да наш Бар буде крајња тачка Трансбалканске Жељезнице на Јадрану, јер би то било за Црну Гору од велике културне и не од мање национално-политичке важности, што Теби, Господару, као и Твом драгом народу никад с ума не слази.

Народно Представништво жели да и за сад, док се не отпочну поменути предузећа, Влада Вашег Краљевског Височанства учини што више може, како би се помогло што рационалније обрађивање земље, подизање сточарства и напредовање свега онога, што с тијем иде. Држава ваља да предначи својом иницијативом и да што више помаже лично иницијативу. С особитом вољом препоручујемо Књажевској Влади да помогне стварање земљорадничкијех задруга, које су се већ на приватну иницијативу почеле стварати у њеким крајевима. Народ с нестрпљењем очекује оснивање угледнијех добара и привреднијех станица по Црној Гори, где би му се очигледнијем примјером показало што и како ваља радити.

Наши новчани заводи благотворно дјелују на подизање народног благостања; они и поред знатне скупоће новца у њима ипак су отргли нашег привредника из зеленацијех руку. Да би се нашем сељаку у томе како треба помогло, да би му се дала прилика да осјети праве благодати новчанијех завода, потребан је у земљи један хипотекарни новчани завод. Оснивање таквог завода Књажевска Влада дужна би била потпуно, или би том оснивању она сама приступила, пошто јој и за једно и за друго као подлога могу послужити многи фондови, које она иначе даје на приплод новчанијех заводама у земљи.

Народно Представништво изјављује топлу жељу и потребу, да се Влада Вашег Краљевског Височанства по могућности што прије постара о повећању потребног броја љекарских снага и отварању бар једне централне болнице, како би се у неколико задовољило здравствено стање нашег народа, које је ослонац сваког напретка и културног развића. Трговинске везе са сусједнијем и другијем државама од велике су народне потребе, те се особито топло препоручује Влади Вашег Краљевског Височанства, да се већ једном дође до погодног трговачког уговора с Аустро-Угарском Царевином, који је потребан колико за нас толико и за њене Црној Гори пограничне покрајине. Народно Представништво препоручује Влади Вашег Краљевског Височанства, да поднесе Народној Скупштини на претрес трговачки и мјенични закон, чија је потреба за наш трговачки свијет тако неопходна.

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

Народно Представништво радосно поздравља повећање броја основнијех школа и отварање ниже гимназије у једном од најнапреднијих наших мјеста, надајући се да ће Влада Вашег Краљевског Височанства у унапређењу наше просвјете поћи и даље, али не пропуштамо овом пригодом препоручити јој да све уложи, да наше школе намијењене васпитању буду прави васпитни заводи, што ће се на првом мјесту постићи спремањем стручног наставничког кадра, чија снага, с малим изузетком, није данас онаква каква се пожељети може.

Народно Представништво неће жалити жртава да у томе Влади помогне, а до Владе је да нађе путеве и начине како ће одговорити овој озбиљној потреби наше земље.

Народно Представништво радосно би поздравило отварање једне средње школе у нашем трговачко-економском центру — Подгорици на чисто реалној основи, јер би она спремала подмладак за техничке и трговачко-привредне школе, чија је потреба у нас најосјетнија.

Активно учешће цркве и њеног свештенства у државним и друштвеним пословима у свима временима заслужује нарочиту пажњу Народног Представништва, и оно препоручује Влади Вашег Краљевског Височанства да у што скоријем времену изради пројект закона о парохиском свештенству, његовим правима и дужностима.

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

Црну Гору је у свијету уздигла позната храброст, прегнуће и јединствено пожртвовање њених синова на бојнијем пољима. Зато је сваком правом Црногорцу жеља да витешки дух остане непромијењен за навијек код Црногораца, он жели да му се у том духу подмладак васпитава у дому и у школи.

Војне уредбе, које ће бити формулисане посебнијем законима, гдје ће се прописати све што се на војску и њено унапређење односи, Народно Представништво радосно ће прихватити и томе поклонити најсавјеснију пажњу не жалећи никаквијех жртава да се наша узданица, Ваша храбра војска унаприједи те да Црногорци, који су кад устреба сви без разлике и војници, уз урођену храброст науче и војничке вјештине, данас тако потребне модерном војнику, како ће у своје вријеме одговорити завјетној мисли Србиновој и историјском позиву Црне Горе, који Народно Представништво ни за тренутак не смије заборавити.

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

Народно Представништво увјерено је, да су односи са странијем државама били и да јесу вазда предмет једне од највећих брига Вашег Краљевског Височанства, како би одговарали највишим интересима и стеченом имену миле наше Отаџбине, те радосно поздравља изјаву Вашег Краљевског Височанства, да Црна Гора непрестано ужива вјековну сталну наклоност моћне и братске нам Империје Русије и наклоност осталијех великијех сила.

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

Нема тога Црногорца нити право Србина, ма гдје он био, кога није до срца потресла вијест о пакленом предузећу којим се ишло да се Црна Гора обезглави. да се пониште вјековне мученичке тековине нашег народа, да се наше државно биће, очувано трудом и прегнућем Твојих славнијех Предака, трудом Твојим и витешког Ти народа, упропасти. Цио народ гнуша се изрода и издајника, који послужиле као слијепе оруђе овогом злочиначком замишљају, те их проклиње и анатемисе као издајнике. А ми народни посланици, као вјеран тумач народнијех жеља тражимо најодсудније да се издајници казне онако како заслужују и како неумитна правда захтијева. Ми смо увјерени да овај превратни план противу Црне Горе и њенијех светиња није дјело само онијех, који су одређени да рукују пакленијем оружјем, него и онијех којима напредак, угледно име и престиж Црне Горе сметају. Ми као народни посланици у име цијелог народа једногласно довикујемо им, да је сва Црна Гора уз Оца Отаџбине и Његов Узвишени Дом вазда готова, да се с Њим нађе на бранику највиших народних светиња и да крвљу запечати своју вјерност и оданост према своме љубљеном Господару и Његову Дому.

ВАШЕ КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО,

И ако је тежак задатак, који нам је у дио пао, кријепиће нас и одушевљавати у нашем озбиљном и пуном одговорности раду она, ни чим непомућена љубав и оданост, која веже Твој вјерни и одани народ према Теби и Отаџбини.

Народно Представништво усрдно ће све своје силе уложити да што достојније одговори узвишеном позиву, и да његов рад буде што кориснији за милу нам Црну Гору, чиме ћемо најбоље одговорити жељама нашег народа, који нас је овамо послао.

Приступајући раду Народно Представништво кличе:

Да живи Његово Краљевско Височанство, Књаз Господар!

Да живи Престолонашљедник Данило! Да живи Узвишени Владалачки Дом! Да живи наша мила Отаџбина Црна Гора!

Цетиње, 25. новембра, 1907. године.

Секретари:

Милутин Татар, с. р.

Крсто Поповић свештеник, с. р.

Предједник:

ЛАБУД ГОЈНИЋ, с. р.

Потпредједник

Милисав Ј. Николић, с. р.